

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt vores arbejde – Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskernes Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

Indbydelseskrift

til

den offentlige Examen

i

Nanders lærde Skole

i Juli 1846.

af

Dr. C. A. Thortsen,

Skolens Rector.

1. Bemærkninger til nogle Steder i Horatses Dber.
2. Skoleefterretninger.

Nanders.

Trykt hos J. M. Elmehoff.

Bemærkninger

til

nogle Steder i Horatses Ode.

Enhver, der er noget bekendt med den philologiske Litteratur, vil indrømme, at der kunde tilveiebringes et ret anseeligt Bibliothek af lutter Skrifter, der give sig af med Horats og hans Digte. En fuldstændig Samling af flige Skrifter findes sagtens ingensteds; neppe heller nogen fuldstændig Fortegnelse over dem. Selv om Udgaver, Oversættelser og Fortolkninger af hans samtlige Bærker kan det være vanskeligt at skaffe sig en omfattende Kundskab, end sige om de utallige Forsøg paa at oplyse enkelte Stykker og Steder enten ved at rette Læsemaaderne, fortolke Indholdet, opklare Sammenhængen og Allusionerne, bedømme de æsthetiske Fortrin og Mangler, eller ved at reproducere dem i nyere Sprog og tildeels i nyere, fatteligere Former. Der gives neppe nogen græsk eller latinisk Digter, der tiere har beskæftiget lærde og halvlærde Skribenter, deels Venner af Oldtiden, deels Venner af Poesien, Folk, der ønskede at øve deres Skarpsindighed, og Folk, der ønskede at vise deres Smag, dem, der ansaae det for deres Skyldighed at meddele Verden Frugterne af grundigt Studium, og dem, der saa sig i den Nødvendighed at fylde Tidsskrifter og Programmer. Følgen heraf er, som sagt, at Ingen kan kjende den hele Horatisske Litteratur eller med Visshed vide, hvorvidt hans egne Forklaringer af dette eller hiint Sted allerede

ere fremsatte af Andre; Følgen er derimod ikke, at man i den store Masse af Forklaringer stedse kan med Værdighed finde en, der utvivlsomt fortjener Bifald, end sige at de nyeste Udgaveres overalt skulde synes meest tilfredsstillende.

Grundene til den Usikkerhed og store Forskjellighed, der hersker i Horatses Fortolkning, ere ikke blot de samme, der gjøre sig gjældende ved alle den classiske Oldtids Digtere. At de offentlige og huslige Forhold, hvorunder de levede, saavel som de Sprog, hvori de skreve, ere blevne fremmede for det Liv, vi kjende af egen Erfaring, og at deres Tidsalders hele Tænkemaade i Meget afveg fra vor Tids, gjør det vistnok altid, skjøndt i høiere eller ringere Grad, vanskeligt for os at opfatte deres Arbejder paa den rette Maade; thi dertil hører, at man i visse Henseender maa iføre sig en anden Personlighed og tilegne sig ved Studier og Lærdom de Kundskaber og det Sind, som deres Samtids Læsere havde optaget i sig ved den almindelige Dannelse og tildeels ligesom inddruffet med Modernælden. Men hvad Horats angaaer, have mange Dunkelheder tillige deres Grund i to særegne Omstændigheder, der formodentlig endog for hans Samtidige have formindsket Nydelsen af hans Poesie og maae gjøre det endnu mere for os: den ene, at mange af hans Arbejder ere Veilighedsdigte og i høi Grad aflempede efter Veiligheden, den anden, at de tildeels ere affattede i Former, som endnu vare det latinske Sprog temmelig fremmede og derfor paalagde Digteren en Tvang, der lettelig kunde blive til Hinder for en klar og naturlig Fremstilling af de Ideer og Tanker, som laae til Grund for hans Frembringelser.

Et Veilighedsdigt opnaaer bedst sin nærmeste Hensigt, jo mere Digteren har taget Hensyn til de vedkommende Personers Individualitet, til de nærværende, men ofte hastigt forbigaaende Omstændigheder, Tilstande og Stemninger. Men mangen velberegnet og passende Hentydning, der er

betydningsfuld for de Indviede, og ved de Erindringer, den fremkalder, kan vække Munterhed, Bemod og mangfoldige andre vederqvægende Følelser, er uforstaaelig for den fremmede Læser; og fik han end alle Dplysninger bibragte i den udførligste Commentar, vilde han endda tidt ikke komme videre, end til den kolde Erkjendelse og Indrømmelse af Bendingens og Udtrykkets Passelighed, ikke til det friske og livlige umiddelbare Indtryk. Dog — hvo kan give eller har kunnet give en saadan Commentar til Horats? Ingen af de Samtidige, ingen af Digterens Fortrolige har gjort det; og hvor snart det maatte blive ugjorligt, falder let i Zinene, naar vi ville agte paa det, der ligger os nærmere. For at tage et Exempel af vor egen Litteratur, da tvivler vel Ingen paa, at Baggesens mangfoldige Leilighedsdigte skyldte en stor Deel af deres Skjønhed til den Tact og Smag, hvormed han forstod at tiltale det Individuelle hos de Personer, til hvem eller for hvem han nærmest skrev, og at behandle sine egne individuelle Forhold til dem; men hvor Faa ere allerede nu i Stand til at oplyse de didhørende Specialiteter tilstrækkeligt, og hvor Meget, navnlig i hans Klumbreve, bliver derfor uklart for os. Man kan da vel ogsaa forud vide, at en Nero eller Porphyrio eller andre Scholiaster fra den latinske Litteraturs sildigere Tider kun lidet kunne tilfredsstille os med Hensyn til Horats, og det kan ikke være anderledes, end at en nyere Tids Fortolkere jevnlig maae tage deres egen Phantasie til Hjælp for at udfinde rimelige Forhold og Situationer, hvorved Digtene først erholde behørigt Lys og Holdning. Det røber i mine Tanker ingen god Smag, naar man lader haant om alle slige Paafund som vilkaarlige, fordi de mangle historisk Hjemmel; thi de kunne desuagtet have en æsthetisk Hjemmel, der ingenlunde er forkastelig. — Det er da paa den ene Side Fornødenheden af disse Hypotheser, paa den anden Side deres Ubeviiislighed, hvorved de stadigt

give Plads for nye eller atter maae vige for de ældre, der i høi Grad har forsøget og vil vedblive at forsøge Bidragene til Horatses Dplysning.

Naar jeg som en anden færegen Grund til Dunkelheder i Horats har nævnet den Omstændighed, at han tildeels betjente sig af Digtformer, der endnu vare det latinske Sprog noget fremmede, da mener jeg naturligviis ikke, at Flertallet af hans Dder skulde savne den Correcthed i Ordernes Balg og Forbindelse eller i Sætningernes Sammenhæng og Følge, som kan bestaae med den lyriske Poesies af Fortolkerne ikke med Urette, skjøndt maaskee vel hyppigt, paaberaabte Høihed, Driftighed og friere Flugt. Men uagtet man indrommer dette og beundrer det Talent, hvormed Horats overførte den græske Lyrik i sit Modersmaal, kan man dog antage, at han har deelt alle Digteres Lod, der først behandlede et mindre uddannet Sprog i vanskelige Kunstformer, som tilhorte et andet, mere dannet og smidigere Tungemaal, og det bliver rimeligt, at den lyriske Poesies „Høihed, Driftighed og friere Flugt“ i det Mindste stundom vilde fuldkomnere have forenet sig med en let, klar og naturlig Fremstilling af Idæerne, ifald der i det latinske Sprog havde været et større Forraad forhaanden af færdige Ord og Bendinger, der kunde erstatte de græske Forbilleders og som behørigे Dele af Verset gaae ind i det valgte Metrum; det bliver rimeligt, at det neppe overalt er den lyriske Poesies „Høihed, Driftighed og friere Flugt,“ der har foranlediget Ordvalget, Følgen af Sætningerne eller Tankegangen, naar disse forekomme os noget sære eller mindre forklarlige, men at Digteren ikke stedse har ganske behersket sit Stof, fordi han skulde gjøre det med sit Modersmaals utilstrækkelige Midler. Det trænger neppe til Beviis eller Exempler, at en Digter, naar han synger i Digtformer, hvori Sproget enten paa Grund af sin naturlige Charakter eller af

Mangel paa Behandling bevæger sig med Vanskelighed, let forledes til at lade den metriske Form bestemme Udtryk, Overgange og den hele Fremstilling mere, end selve de Ideer, der skulde være de ledende, eller at Form og Stof, i Stedet for at smelte ret sammen, verelviis faae Magt med ham til Skade for et reent og usforstyrret Totalindtryk af hans Arbejder. Naar oven i Kjobet ikke blot Hensyn til metriske Fordringer, men ogsaa Hensyn til fremmede Forbilleders beundrede Udtryk, Tone og Sving i Fremstillingen, som han anseer det for en værdig Opgave at gjengive, gjøre sig gjeldende under Productionen, deels i Kamp med Modersmaalets Egenheder, deels i Kamp med det Nye, det ham selv Tilhørende, som han vil fremstille, skulde det være et Under, om det største Talent altid kunde frembringe Værker med den ønskelige Eenhed. Dette var Tilfældet med Horats: mange og maaskee de fleste af hans Døer ere en Gjenklang af, hvad græske Lyrikere havde sunget, og tidt, naar han behandler sin Tids, sit Lands, sine egne nærmeste Omgivelseres Forhold, gjør han det saaledes, at han tillige leverer et Slags Bearbejdelse eller fri Oversættelse af et græsk Monster; han vil paa een Gang tiltale poetiske Gemytter og skaffe Venner af den græske Litteratur en Nydelse ved Reproductionen af tidligere Indtryk. Den sidstnævnte Nydelse falder naturligviis bort for os, der kun saare fragmentarisk kjende de græske Stykker, Horats har havt for Die, og med denne Nydelse falder vel ogsaa stundom Noget bort af Forstaeligheden, da vi ikke forud ere fortrolige med den Opfatningsmaade af Gjenstandene og den Tankegang, der ligesom gaar igjen hos Horats. — Min Mening er altsaa kortelig den, at Horatses Anvendelse af Grækerens lyriske Former paa Latin og hans Esterligning af den græske Litteraturs bekjendte lyriske Digte i Behandlingen af romerske Forhold ikke har kunnet Andet, end medføre noget Tvungent i visse af hans Døer, noget

Ufuldkomment i Fremstillingen af hans Idée, som trænger til en eftertænkfuld Commentators Supplering, men kan suppleres forskjelligt, netop fordi Fremstillingen i sig selv ikke er tilstrækkelig klar. Og dette er den anden af mig nævnedes særegne Årsag til, at Horats uagtet den store Mængde af Fortolkninger dog bestandig lokker til flere.

Med det Anførte haaber jeg at have undskyldt, og for saa vidt passende indledet, de efterfølgende Bemærkninger til nogle Steder i Horatses Ode. Da jeg for nogen Tid siden efter adskillige Års Mellemrum paa Ny gennemlæste de fleste af Oderne i Drellis Udgave, antegnede jeg nemlig Et og Andet, hvori Udgiveren ikke tilfredsstillede mig, og det er af disse Antegnelser, jeg har udført et Par noget vidtløftigere i det Haab, at det ikke vilde ansees for unyttigt at opponere mod Forklaringer i en Udgave, der maaskee for Tiden er en af de meest brugte i vore Skoler, naar disse Forklaringer enten syntes at ville bringe bedre blandt de ældre i Glemme eller tilligemed de ældre endnu ikke at gjøre nye Fortolkningsforsøg overflødige. At jeg isøvrigt ved de her behandlede Steder ogsaa har efterseet de andre Udgaver, som stode til min Raadighed, følger af sig selv. Sluttelig maa jeg tilføie, at, naar jeg ved denne Leilighed indskrænker mig til at behandle ikke mere end fire Steder, da er det ikke grundet i den Omstændighed, at der i det Hele kun skulde være saa, hvor jeg, med al Agtelse for den Drelliske Udgaves Fortjenstlighed, dog anseer den for mindre paalidelig i dens Dphlysninger, men i den korte Tid, der under endel andre Forretninger og mangehaande Afbrydelser var mig levnet til Affattelsen af mit Indbydelseskrift.

Od. I. 27, 10.

Drelli (i den større Udgave fra 1837) siger: *Frater Megillæ Opuntiaë ficta persona, ut ipsa Megilla Opuntia, in qua ita a patria denominanda rursus gratum sonum secutus est, per quem omnes vocales sine littera canina resonant. Eleganter non nominat adolescentem ipsum, sed a pulchra sorore designat, ut sodalium juvenum attentionem acuat.* — Tales inprimis loci, in quibus manifesto fictæ personæ inducuntur, persuadere nostris popularibus debent, ut tandem in his Horatii aliorumque Romanorum amoribus ex historica fide investigandis et anxie discriminandis ineptire desinant. Her erklærer Drelli i en afgjørende Tone Megilla fra *Opus* for en opdigtet Person uden at antyde nogen anden Grund til sin Paastand, end Navnets Belyd. Men først, naar det i Forveien var godtgjort, at Navnet var opdigtet, indseer jeg, at Belyden kunde ansøres som Grund til, at Horats havde valgt det fremfor andre; kan derimod Personens Virkelighed ikke modbevises uden af hendes Navn, da er dette Beviis altfor mangelfuldt, siden vi daglig træffe mange Mennesker med velklingende Navne ligesaa lyslevende, som dem, der have et surrende. Det var ikke blot i Bellmans Sange, at Ulla Winblad levede uden *r* i sit. Jeg er altsaa saa langt fra med Drelli at erkjende dette Sted hos Horats for et af dem, hvor det er aabenbart opdigtede Personer, som indføres, at jeg slet ikke seer nogen Grund til at holde de nævnedes Personer for opdigtede. Nogle af de Fortolkere, der have holdt Megilla fra *Opus* for en virkelig Person, og da sagtens for en Frigiven eller i al Fald for en

fremmed, mindre ærbar Skjønhed; have rigtignok fundet en Bannfelighed i Stedet, da den, der blot betegnedes som Megillas Broder og maaskee ogsaa blot i denne Egenskab var med i Selskabet, forekom dem just derved at betegnes som en Yngling, der ikke lettelig kunde blive Gjenstand for de Artigheder, der siges ham B. 14—17. Men denne Betænkelse, om den skulde være grundet, forsvinder ikke ved at antage Megillas Person for fingeret; thi det fingerede Navn maatte i dette Tilfælde vække samme Forestilling, som en virkelig Grækerindes fra Opus, naar hun ellers var af det sædvanlige Slags. Den ophører derimod, naar man tager frater i en Betydning, hvori det forekommer tidt nok til ogsaa her at kunne tages i den samme. Hvor ofte skildrer ikke den sit Forhold til en elsket Person som blot broderligt, der ei finder det anstændigt at betegne det efter dets sande Natur, og hvor ofte forekommer ikke hos de latinske Skribenter Ordet frater ved et Slags Euphemisme i Stedet for en Elfers eller Tilbeders Benævnelse. Saaledes hedder det i Tibuls Elegier — III, 1, 23 —

Hæc tibi vir quondam, nunc frater, casta Næra!

Mittit &c.

og naar i Senecas Tragoedie „Hippolytus“ Phædra paa en sømmelig Maade vil aabenbare sin Kjærlighed for Hippolyt, der i det foregaaende Vers har tiltalt hende som Moder, siger hun — Act. II. vss. 609 sqq. —

Matris superbum est nomen et nimium potens,

Nostros humilium nomen affectus decet:

Me vel sororem, Hippolyte, vel famulam voca,
 hvor hun — for at jeg skal benytte mig af Euphrosines Ord*) —
 perspicue in sororis nomine latebras quæsivit, quum Hip-

*) Antiquar. lection. L. III. (Opp. T. I, pg. III.)

polyti amicam se vellet dicere. Jeg kan fremdeles beraabe mig paa Martials Epigrammer, navnlig II, 4, In Ammianum, hvor det hedder om den altfor kjærlige Moder:

Fratrem te vocat, et soror vocatur,
og XII, 20:

Quare non habeat, Fabulle, quæris,
Uxorem Themison. Habet sororem.*)

Dog, alle slike Citater ere maaskee overflødige, da det af sig selv er klart nok, hvor naturligt en saadan Bending maatte tilbyde sig for dem, der vilde fremstille et Kjærlighedsforhold uskyldigt. Jeg seer desuden af Mitscherlichs Anmærkninger til hans Udgave af Oderne, at heller ikke Alle have ved frater tænkt paa en kjædelig Broder. Han siger nemlig: E convivis unum, cujus amores sciscitatur, sororis nomine Megillæ, *jocum meditans poeta, jocosè designat*. Nisi forte celebratissimæ pulchritudinis Megilla fuerit aut alia quacumque arte, e. g. musica, excelluerit, ut hujus gratia frater in elegantiorum hominum notitiam venerit atque computationibus eorum adhibitus fuerit. Multa talia argute comminisci licet, quæ pro exploratis nemo facile habeat. Kun savner jeg en Antydning af, hvad det er, der skulde give Spøgen, ifald det opfattes som Spøg, det Piquante. — Jeg for min

*) Efterhaanden, men sagtens senere end Horatses Tid, synes frater og soror næsten at være gaaet over til vedtagne og staaende Udtryk i Benævnelsen af allehaande uærbare Forhold, i det Mindste saavidt man kan slutte af Petronius. I hvilken Betydning Giton i hans Roman idelig kaldes frater, ville Alle erindre, som kjende Skriftet; og c. 127 siger Circe i det første Møde til sin Gæfede: Si non fastidis feminam ornatam et hoc primum anno virum expertam, concilio tibi, o juvenis, sororem &c. Man vil saaledes kunne forstaae, hvorfor hos Minucius Felix — c. 31, 10 — Octavius ogsaa maa forsvare de Christne i Anledning af Benævnelsen fratres et sorores, som de brugte om hverandre, og som forekastes dem af Cæcilius, c. 9, 2.

Deel forestiller mig Situationen saaledes, at den unge Mand, der tales om, har erklæret sit mistænkte Forhold til den opuntiske Skjønhed for blot broderligt. Horats har da den passende Leilighed til spogende at spørge ham: „Siden Dit Forhold til Megilla er saa reent, hvo er det da, naar det ikke er hende, der har saaret Dig?“ og til dernæst drillende at antage, at han har hørt Navnet paa en meget Bærre. Ved denne utvungne Forklaring, mener jeg, at der ogsaa er givet en bedre Grund til, at Horats netop henvender sig til ham og kalder ham *frater Megillæ* i Stedet for at nævne ham ved hans eget Navn, end ved *Drellis*,*) at han skulde gjøre det, ut *sodalium juvenum attentionem acueret*; thi at En omtales som Broder til et fingeret eller ikke fingeret, smukt eller hæsligt Fruentimmer kan dog neppe vække fortrinlig Interesse for at kjende hans eget Hjertes Hemmeligheder. Derimod kan det være piquant nok, at den, der ikke vil være en rimeligere Kjærlighed bekjendt, forestilles afløstet Bekjendelsen af en langt urimeligere.

Od. I. 37, 23.

Plutarch fortæller i Antonius's Levnetsbeskrivelse, at Cleopatra efter Slaget ved Actium først havde besluttet at lade sine levnede Skibe føre over Landtungen, som forbinder Asien og Africa, ud i den arabiske Havbugt og med alle sine Rigdomme at sejle til fjerne Egne for at bosætte sig der, men

*) Og Janis, hos hvem det hedder: *Megilla forte pulchritudine nota aut amata etiam uni convivarum. Sic eleganter non nominat juvenem illum, sed a sorore designat, ut attentionem sodalium acuat.*

at hun igjen opgav sit Forsæt, deels fordi nogle allerede overførte Skibe vare blevne stukne i Brand af Arabere, deels fordi Antonius skuffede hende ved et urigtigt Foregivende om, at det ikke stod saa slet med hans Sager. Noget Lignende berettes af flere Skribenter. Formodentlig sigtes der til hendes, efter Horatses Fremstilling høihjertede, Forandring af denne Beslutning om Flugt, naar det hedder:

nec latentes

Classe cita reparavit oras;

men Ordet reparavit har voldet Fortolkerne meget Bryderie og foranlediget endeel Conjecturer af forskjelligt Værd. Een forekommer mig saa simpel og rimelig, at den neppe har levet mig nogen Tvivl om sin Rigtighed, nemlig peragravit. Jeg finder den anført i Drellis større Udgave, men fortellig affærdiget med de Ord: neque locus est conjecturis penetravit, peragravit, peraravit, properavit, ire paravit, repedavit, repetivit, reseravit cct. og af Rübkers Commentar (Slesvig, 1841) seer jeg, at det er Groebel, af hvem den er bleven fremsat i Observationes in class. Rom. scriptt. Men da jeg ikke har dette Arbeide ved Haanden eller veed, hvorledes den er bleven anbefalet, anseer jeg det for Umagen værdt at forsvare den mod den almindelige Vefemaade.

Hvad skulde nemlig reparavit paa dette Sted betyde?

Nogle lægge den Mening i Stedet, at Cleopatra ikke ved at seile hurtigt om til fjerne Egne istandsatte og befæstede de derværende forfaldne Havne og Mure (S. Forcellinis Verikon under Ordet reparare). Men denne Mening kan kun komme ud paa een Maade af to: enten naar man oversætter reparare ved „at istandsætte“ og da ved oræ tænker sig portus, arces, moenia, quæ ibi lapsa erant, hvilket Sidste ikke er mindre urimeligt paa Latin, end om man paa Dansk vilde sige, at En havde opført en Skyst, fordi han havde opført sig et Huus paa samme, eller naar man tager reparare i

Bemærkelsen „værne ved opførte Forsvarsværter,“ hvilket er en Bemærkelse, det aldrig kan have hverken efter Sprogbrug eller Analogier. Hertil kommer, at den anførte Mening er aldeles upassende i Forbindelse med det Foregaaende:

quæ generosius

Perire quærens, nec muliebrites

Expavit ensem;

thi skal reparare latentes oras, ligesom det tæt foregaaende expavescere ensem, hvormed det sideordnes, staae om en Svagheds eller Feigheds Handling, som den høihjertede Cleopatra forkastet, kan der naturligtviis ei være Tale om, at hun undlod at sætte sine Havne og Fæstninger i Forsvarstilstand: den, der forsvaret sig eller treffer Anstalter til sit Forsvar, røber jo ikke derved nogen qvindagtig Tænkemaade.

Ifke mindre gaae de glip af en rigtig og sammenhængende Tanke, som forklare reparare oras latentes (i Analogie med Od. I. 31, 12: vina Syra reparata merce) ved: permutatione parare oras latentes, saa at Horats skulde sige, at hun heller ikke vilde paa sin hurtige Flaade erhverve sig en Erstatning for det tabte Ægypten ved fjerne Landskabers Erobring; thi den, der erstatter sit Tab ved nye og moissommelige Erobring i langt bortliggende Egne, viser ingenlunde nogen lav eller forsagt Charakter.

Hvorledes endelig Porphyrio (Horatii opera cum quatuor commentariis. Paris. 1543. fol. Pg. XLV) kan forklare nec latentes classe cita reparavit oras ved nec fugit in latentes Ægypti regiones, ut vires inde repararet, tænker jeg, maa være Alle lige saa ubegribeligt, som det er for mig.

Andre skjønte nok af Sammenhængen og med Hensyn til de historiske Data, at Stedets Mening maa være den, at Cleopatra hellere vilde doe som Dronning i sit Rige, end tye til fremmede Egne, for der at leve i Skjul; men denne Mening faae de kun ud af Ordene ved at paatvinge repa-

rare en Bemærkelse, som det ikke har. Saaledes forklarer Mitscherlich reparavit ved: paravit, quæsivit, petiit. Men lad end reparare staae i samme Bemærkelse som parare (hvilken Brug af verba composita med re i Stedet for simplicia bl. A. Jani søger at godtgjøre ved flere Citater af vor Digter) og altsaa betyde „at skaffe sig,“ „erhverve“ o. dsl., saa er det dog blot i denne Betydning, at igjen quærere kan opstilles til dets Forklaring, og ikke i Betydningen „søge til,“ „tye til“ (adire); men saaledes tages det jo, naar det atter forklares ved petere. Med andre Ord: Mitscherlich stiller et fleertydigt Verbum (quærere) i Stedet for et andet, med hvilket det kun i een Bemærkelse er synonymt (parare), og ombytter det atter med et andet, ved hvilket det er synonymt i en anden Bemærkelse (petere), og faaer saaledes ved Surreption selve Verbet reparare til at gjælde for synonymt med petere, hvilket han ved ingen Definition af Ordens Begreber vilde kunne iværksætte.

Endelig fortolker ligeledes Drelli reparare ved assequi studuit, men anfører dog en ny Grund dertil. Sic interpretor, siger han, conferens Francogallorum *regagner*. Det er sandt nok, at det franske Ord ogsaa har den Bemærkelse: atteindre avec peine, f. Ex. le port, le rivage. Men for det Første er Analogien mellem det franske og det latinske Ord høist ufuldkommen; thi paa Franssk bruges ogsaa det simple gagner om at naae til et Sted, hvilket parare ikke gjør paa Latin, og for det Andet er det meget dristigt at antage, at de Overgange i Betydningerne, som findes i eet Sprog, ogsaa maae kunne findes i ethvert andet. Kan reparare oram betyde „at vinde til Kysten,“ fordi det franske *regagner le rivage* har denne Bemærkelse, saa maatte ogsaa f. Ex. *reparare domum* kunne betyde „at vende tilbage til sin Bopæl,“ fordi man paa Franssk kan sige: *regagner le logis*.

Da altsaa Forsøgene paa at faae Mening i Stedet med den almindelige Læsemaade ikke have været heldige, maa en Conjectur synes fornøden; og en rimeligere end peragravit vil neppe blive udtænkt. Man behøver blot at eftersee Forcellinis eller Schellers Ordbøger for at finde ikke mindre end fire Steder anførte, hvor peragrare bruges om Seilende og med litora til Object; og den Tanke, det her vil give, er den samme, som Mitscherlich og Drelli have søgt. Den udtryffes saare passende ved et Ord, der tillige antyder det Vidtøftige og Trættende, som kun den Feige vil beqvemme sig til for at undgaae Døden. „Cæsar forfulgte hende for at kaste hende i Ræufer; men hun, der søgte en ædlere Død, skjælvde hverken quindagtig for Sværdet eller flakkede med en ilende Flaade fra den ene til den anden affides og forborgne Kyst for at finde et Fristed.“ Dette er den Mening, der kommer ud af Læsemaaden peragravit. At per under Afskrivningen kunde blive omsat til rep, og repagravit af en ny Afskriver blive holdt for en Skrivfeil i Stedet for det almindelige Ord reparavit, trænger ikke til nogen udførlig Udvikling.

Od. II. 10, 4.

Drelli med de allerfleste Fortolkere forklarer *litus iniquum* ved *litus male fidum* propter vada et scopulos. Men denne Forklaring, hvorefter Kystfeiladsen skulde skildres som farlig, strider mod Sammenhængen; thi naar Horats vil prise Maadehold og derfor sammenligner den Leveplan, han anbefaler, med en Seilads, hvor man hverken bestandig søger rum Sø eller paa den anden Side af Forsigtighed og Frygt

for Stormbygger altfor meget holder sig i Læ af Landet, betegner han upaatvivlelig en Middelvei mellem den Dumdrigtiges Færd, der trodsrer alle Farer for hurtigt at naae sit Maal, og den Forsagtes, der undviger alle Farer for at opnaae det sikkert. Begge handle urigtigt; thi den Første kan altfor let gaae glip af sit Diemed ved sin egen Undergang, den Sidste ved Betænkkeligheder og Opsættelser, som volde, at han ingen Bei kommer. Men for Farer er han vistnok kun lidet udsat. Denne passende Modsatning forsvinder aldeles ved den sædvanlige Forflaring: vær ikke for kjæk, thi det er farligt; heller ikke for ængstelig, thi det er farligt. Det er altsaa min Mening, at iniquum staaer her i den meget almindelige Betydning ugunstig eller misommelig, for saa vidt den bugtede Kyst og de ved Bugtningerne foranledigede uendelige Omveie ere til Hinder og Forsinkelse for den, der endelig i Læ for Uveir og Storme vil krybe did, hvorhen en Anden skyder Gjenvei over Dybet.

Denne Fortolkning er isørrigt ikke ny, skjøndt den synes at være bleven uændret; den findes i det Mindste i Schirachs Clavis poetar. classicor. Halæ 1768. T. 1. pg. 183.

Od. III. 2, 17 sqq.

Næsten alle Fortolkere antage, den ene efter den anden, at Horats i denne Dde anpriser tre Dyder: fortitudo (v. 1—16), virtus (v. 17—24) og silentium (v. 25—32), og ere kun uenige om, hvorledes de to sidstnævnte skulle opfattes og i hvad Forhold de staae saavel indbyrdes, som til den første. Ogsaa Drelli, skjøndt han i sin Indledning til

Oden kun taler om to Dyder, som den anbefaler, nemlig *virtus bellica* (v. 1—24) og *pietas erga deos immortales juncta semper cum fide adversus homines* (v. 25—32), har dog saa lidet kunnet løsrive sig fra det Begreb om *virtus* som en fra Tapperhed forskjellig Borgerdyd, der af de Fleste paa dette Sted er Ordet underlagt, at han forklarer v. 17 sqq. temmelig i Dvereensstemmelse hermed, i al Fald tager *virtus* i en udvidet og mere omfattende Betydning, end den, der ligefrem tilkommer *virtus bellica* eller *fortitudo*. *Cum fortitudine autem*, siger han i Forklaringen af disse Vers, *quam primo commendarat, necessario conjuncta est virtus civilis, γεννω̄ς spectata. Hanc comitatur verus honos atque nominis immortalitas.* I Grunden skiller han sig altsaa kun deri fra de Dvrige, at han betragter denne *virtus civilis* som nødvendig forbunden med Tapperheden og ikke som en fra den forskjellig og af den uafhængig Dyd, der blot af Digteren stilles den ved Siden som lige vigtig og priselig. Saavidt jeg veed, afvige kun den gamle *Cruquius* i sin *Commentar* (Antwerp. 1578) og *Horatses* tydske Dversætter J. F. Schmidt (*Horaz lateinisch u. deutsch. Gotha 1786*) i deres Fortolkning væsenlig fra de Andre, idet de mene, at den hele Ode gaaer ud paa at skildre og berømme Tapperhed.

Jeg kan vistnok ikke bifalde den Maade, hvorpaa disse to bringe Eenhed i Oden, navnlig for saa vidt de udlægge den af *Horats* ganske anderledes skildrede *silentium* om en i Krigsfager og militaire Foretagender nødvendig Tausshed med Planer, Skytsguders Navne o. s. v. Ja jeg negter ikke, at B. 25 o. flg. efter hvilkensomhelst Fortolkning forekomme mig ved et besynderligt Tauskespring at være knyttede til det Foregaaende. Et saadant Tauskespring er ingenlunde fortraffomeret ved at forudsætte hos Digteren en eller anden Betragtning, der muligviis kan have ledet hans Op-

mærksomhed netop paa de valgte Dyder og saaledes bragt ham til at sammensille dem. Thi enten man (med Jani, P. F. A. Nitsch, Döring o. Fl.) antager, at Horats er bleven foranlediget dertil ved at tænke over de væsentlige Brost i sin Tids Opdragelse, eller (med Mitscherlich o. A.) ved levende at forestille sig Forfædrenes meest iøinefaldende Fortrin, eller (med Lübker) ved at raisonere over de Krav til Borgerne, som Statsideen gjør nødvendige, kort sagt: hvorledes man end psychologisk vil forklare sig, at Horats er falden paa i samme Digt at besynge Dyder, der ikke just pleie at tænkes i nær Forbindelse, saa er den ledende Grundtanke i intet Tilfælde tilstrækkelig antydet i Digtet selv (ellers vilde den ikke engang kunne opfattes saa forffjelligt), hvorfor Tanterne mangle et synligt Baand 3: der findes et Spring i dem. I Stedet for en Ideeassociation, der enten er Læseren ligesaa naturlig som Digteren eller i al Fald er fremloftet ved dennes Kunst, er det alene i en meer eller mindre tilfældig subjectiv Synsmaade, i et meer eller mindre vilkaarlig supponeret Raisonnement hos Horats, at Commentatorerne have prøvet paa at finde en Forbindelsesgrund mellem Odens Dele. Men skulde en saadan Grundtanke, til hvilken man alene maa gjette sig, være tilstrækkelig i et lyrisk Digt, da kunde man aldrig beklage sig over Spring, Mangel paa Sammenhæng og deraf fremkommen Uklarhed i et saadant Digt; thi om end en Digter havde sammenknyttet det nok saa Heterogene, havde han dog sagtens havt en subjectiv Grund dertil, da Intet skeer uden Årsag. Men denne Årsag maa, for at blive gyldig som Grundidee, ogsaa bibringes Læserne, og den Stemning eller Betragtning ligesom reproduceres hos dem, der har fremkaldt Digterens egen Tankegang; ellers kunne de umuligt sympathisere med ham, naar han synes vilkaarligen at drage dem fra een Forestilling til en anden. Det er altsaa en tilstrækkelig An-

tydning af den Grund, der bringer Digteren til tilligemed Tapperhed just at anbefale en religiøs Frygt for at profanere Gudernes Mysterier eller en vis bestemt Retning af Religiositeten, det er en tilstrækkelig Motivering af Overgangen fra den ene Idee til en tilsyneladende ganske forskjellig, jeg savner i denne Odc.

Men uagtet jeg saaledes mener, at Digtet lider af en uklar Tankegang, og uagtet jeg, som ovenfor bemærket, ikke troer, at denne Dadel paa nogen heldig Maade er hævet af Cruquius og Schmidt, saa følger dog ei deraf, at jeg skulde billige den Vilkaarlighed, hvorved man endog forslører Tankepringene og paabyrder Horats en endnu ufuldkommen Fremstilling, end der behøves, navnlig idet man opfatter virtus i B. 17 o. flg. forskjelligt fra den virtus, der fra Begyndelsen skildredes og hvorpaa ogsaa det Følgende indtil B. 25 uden nogen Tvang passer. — Jeg vil først fremsætte min egen Forklaring af de omtalte Vers, da den, saavidt jeg veed, er ny, og dernæst tilføie nogle Indvendinger mod de andre Maader at udlægge dem paa.

Efter at altsaa Horats i Begyndelsen af Digtet har opfordret Ungdommen til at tilegne sig den Haardforhed og Foragt for Farer, hvorved Krigeren bliver en Skræk for Fjenden, og har anbefalet Tapperhed ved den Bemærkning (B. 13—16), at den Modige ikke meer end den Feige er udsat for at falde i Slaget, men at hiin falder med Ære, denne med Skam, fortsætter han derpaa dens Priis, idet han paa følgende Maade skildrer den Hoiagtelse, den indgyder: „Tapperhed, som ikke veed af noget haanligt Afslag at sige“ — thi den gjør sig overalt gjeldende og tvinger Alle til Paastjønne — „straaler i ubesmittede Cresposter“ — da den har naaet dem ved Fortjeneste og altid viser sig dem værdig — ; „den tager ikke og nedlægger ikke Dyrerne“ — Symbolet paa Imperium — „efter Folkegun-

stens Lune" — men den tager og beholder dem efter sin Ret, som Ingen falder paa at gjøre den stridig, medens den Ufortjente, der har erholdt Magten ved Gunst, taber den igjen, naar Gunsten, grundet i Lune, forsvinder — „Tapperheden, som aabner Himlen for dem, der fortjene Udødelighed, forsøger sin Gang ad en Wei, der er negtet Andre, og svinger sig med Foragt i ilende Flugt fra Pøblens Mæsse og den taagede Jord" — 3: Tapperheden giver Mennesker Plads blandt de Himmelske.

Allt dette forekommer mig at hænge saa godt sammen og at være saa klart udtrykt, som det kan forlanges i et lyriske Digt; ja jeg seer ikke engang, at i den jevneste Prosa de Momenter, hvorved Tapperhed skulde anbefales og forherliges, kunde være bedre valgte eller følge hverandre i en naturligere Orden, end her: 1) den paadrager ikke nogen Fare, som Andre ere sikke paa at undgaae, og dog 2) skaffer den en uroffelig Agtelse og Hæder i Livet og 3) de Dodeliges høieste Løn og meest beundrede Lod efter Døden.

Imidlertid har, som sagt, neppe Nogen opfattet Stedet paa denne Maade; hvorfor det Spørgsmaal maa paatrænge sig, hvad der da har ledet Fortolkerne fra en saa simpel Forklaring til andre, kunstigere. Jeg troer, at det er de gamle Scholiaster, der have bragt de nyere Fortolkere paa Bildspor; thi den Forklaring af B. 17—20 med Hensyn til stoiske Grundsætninger og Talemaader, som gjentages hos disse, findes allerede hos hine*). Men ogsaa den prosaiske sande Indvending, at Tapperhed saa lidt, som nogen anden Fortjeneste, har stadig Ære og Beundring til Følge, at tværtimod Mængden idelig viser sig utaknemmelig mod store Mænd, har upaatvivlelig gjort Fortolkerne bange for at

*) S. Commentatoren hos Gruquius (Antw. 1578) S. 143, Aéro og Porphyrio (Hor. ed. Paris. 1543) S. LXX.

lade Horats fremføre den modsatte Paastand, saa meget mere, som deres Værdom maatte minde dem om en stor Deel Steder hos de gamle Forfattere og sagtens hos Horats selv, hvor netop denne Mængdens Urimelighed og Ubillighed beklages og spottes, og hvor det regnes med til sand Wiisdom og Dyd at hæve sig over Massens Domme og at foragte de borgerlige Vresbeviisninger. Denne Forstand skulde Horats ogsaa her have havt, og derfor maatte det vel hedde sig, at han i en Ode, der dog i Begyndelsen aldeles ikke har noget philosophisk Sving, pludselig taler, ikke som en Digter, der er begejstret for Tapperhed og overdriver dens Magt, men som en Stoiker, der foragter jordisk Herlighed. Indholdet af B. 17—20 skulde være, at den dydige Mand ikke føler nogen Bestæmmelse eller Bedrøvelse ved negtede Vresposter, enten fordi han slet ikke søger dem, eller fordi han dog ikke anseer det for et væsentligt Gode at opnaae dem, i al Fald fordi han i Dydens Besiddelse under alle Omstændigheder besidder den sande Magt og Værdighed. Hvad B. 21—24 angaaer, skulde de, i det Mindste efter Drelli, blot være en glimrende Omskrivning af den Sætning, at den dydige Mand erholder et ubødeligt Navn hos Efterkommerne.

Men enten nu den opstillede Grund er den virkelige eller ei, hvorfor Fortolkerne have forklaret Stedet anderledes, end jeg holder for rigtigt, har jeg Følgende at udsætte paa deres Forklaringer.

For det Første og især støder det mig — hvad jeg allerede har antydet i det Foregaaende — at Horats i en Ode, der ellers synes heelt igjennem at hvile paa ganske folkelige Begreber og at være holdt i en Tone, der kunde finde Gjenklang hos alle Læsere med en sund og dygtig Tænkemaade, skulde i et Par Stropher være falden ud af denne Tone og have anbefalet det Dyds og Wiisdoms Ideal,

som efter stoiske Paradoxer gjorde Folk baade til Consuler og Dictatorer og Konger, om de end levede upaaagtede og i nok saa ringe Raar. Forudsat at Ordene kunne have den Betydning, jeg ovenfor har angivet som den rette og hvorved de tillige uden Spring i Tanken og paa en naturlig Maade slutte sig til de forrige Stropher, turde Digteren jo umulig vente, at Læserne uden noget Bink skulde opfatte dem anderledes og i Overensstemmelse med Begreber, der ikke tilhørte den almindelige Forestillingskreds. Et saadant Bink er ikke givet, med mindre det skulde indeholdes i det hidtil uncævnte, men i B. 17 med Bægt indførte Ord virtus. Men om det end er sandt, hvad Lütker siger, at Horats's Tidssalder ikke indskrænkede virtus til Begrebet af Krigerdygtighed, saa er det dog af mange Steder hos de samtidige Forfattere klart, at virtus alligevel kunde bruges og jævnlig brugtes med Fremhævelse af denne ene Side af Dygtigheden; hvorfor ingen Læser kunde betænke sig paa at opfatte det saaledes, naar Sammenhængen, som her, opfordrede dertil. Da altsaa intet Bink tyder paa, at Digteren gaaer over til Betragtningen af en ny Art Fortjeneste, maa Antagelsen heraf ansees for umotiveret og vilkaarlig.

Hertil kommer, at den stoiske virtus indbefatter alle sande Fortrin, og at den virkelig Dydige efter stoiske Principer havde alle enkelte Dyder. Denne virtus vilde altsaa ikke kunne opstilles sideordnet med fortitudo og silentium, som blot ere Ytringer af den i visse bestemte Retninger. Naar Fortolkerne lade Horats ved virtus tænke paa Stoikernes Ideal, lade de ham altsaa i denne Dde prise 1) den tapre Mand, 2) den Mand, der har alle Dyder i een Sum, blandt Andet Tapperhed og Gudsfrygt, og 3) den Mand, der besidder den tilbørlige religiøse Erfrygt.

Ved den Afgang til Himlen, som Horats B. 21 o. fig. lover den ved virtus udmærkede Mand, synes endelig Læse-

ren snarere at maatte ledes til Tanken paa hine, om hvem han fra Barnsbeen havde hørt, at de havde opnaaet denne glimrende Lod, en Hercules, Castor og Pollux o. s. v. og dem, der fulgte deres Spor, end paa dem, der ved at være sig selv nok maaffee endog tilbragte deres Liv i ubemærket Stillehed. I saa Fald kunde de i det Mindste vanskeligt vinde det udsødelige Navn, som Drelli lader Digteren spaae dem.

Sluttelig vil jeg blot tilføie, at naar jeg ikke har taget særskilt Hensyn til de Fortolkere, der vel ikke ville have virtus opfattet efter philosophiske Skolebegreber, men alligevel adskille dets Begreb fra Forestillingen om Tapperhed, da er det ikke, fordi jeg ei har lagt Mærke til Forskjelligheden i deres (f. Er. Lubbers) og Pluralitetens Forklaringsmaade, men fordi de selvsamme Indvendinger for en Deel gjelde ogsaa mod dem. Thi ogsaa naar man uden Hensyn til stoiske Grundsætninger og Talemaader ved virtus vil tænke paa en indre Kraft i Sindelaget eller i al Fald paa dennes Ytring i det borgerlige Liv, navnlig i Ringeagt for udvortes Ære, forudsætter man jo, at Horats er pludselig gaaet over til en ny Materie uden at antyde en saadan Forandring, og man kommer i den samme Forlegenhed, som ovenfor er berørt, ved Forklaringen af B. 21 flg.

Efterretninger
om
Nanders lærde Skole
for
Skoleaaret

1ste October 1845 — 30te August 1846.

Charakterer,

tildeelte de fra Manders lærde Skole dimitterede Candidater ved Examen Artium i Marts 1845.

Candidaterne.	Udarbei- delse i Moder- maalet.	Latin.	Latinf. Stil.	Græsk.	Hebraisk.	Religion.	Geogra- phic.	Historie.	Kritik. metil.	Geome- tric.	Tyds. Frans.	Frans.	Soved- Charakter.
H. C. Nielsen . .	laud.	laud. p. c.	laud.	laud.	laud.	laud. p. c.	laud.	laud. p. c.	laud.	laud.	laud.	laud.	Laudabilis.
G. E. Lund	laud.	laud.	laud.	laud.	laud.	laud. p. c.	laud. p. c.	laud.	h. ill.	laud.	laud.	laud.	Laudabilis.
N. Kragh	laud.	laud.	h. ill.	h. ill.	laud.	laud.	laud.	laud.	laud.	laud.	laud. p. c.	h. ill.	Laudabilis.

Af de 58 Disciple, der besøgte Randers lærde Skole, da forrige Aars Program blev udgivet, bleve 3 i Efteraaret dimitterede til Universitetet med det Udfald af Examen Artium, som den foran aftrykte Charakterliste udviser, og 4, nemlig F. C. Meyer, H. M. Götsche, P. A. Helm og J. Holm, udmeldtes fra 1ste Octbr. s. A. Derimod bleve 7 nye Disciple optagne, nemlig: 1) J. S. B. Beder, 2) J. H. Heerfordt, 3) J. J. Jøelstrup, 4) H. C. D. Røster, 5) W. D. Larsen, 6) H. G. F. Pind, 7) N. M. Terchilsen. Disciplenes Antal var altsaa ved Skoleaarets Begyndelse atter 58, hvortil i April d. A. kom tvende, nemlig J. D. Ballentin og C. F. Wulff; men efterhaanden udmeldtes 7, nemlig: N. A. B. Lund, A. J. Elmehoff, E. Ramus, C. F. Dahlerup, H. Dahlerup, J. Pind og S. F. J. Preegmann. Af de nuværende 53 Disciple agtes 4 i dette Efteraar dimitterede, ifald Udfaldet af den forestaaende Skoleexamen befindes tilfredsstillende. 10 nye Disciple ere indmeldte.

Skolens nuværende Disciple ere, i den Orden, de indtage efter den for Mai Maaned afholdte Censur:

IV Klasse.

a. Øverste Afdeling:

1. Rasmus Lund, en Søn af afdøde Pastor N. B. Lund, Sognepræst til Døstørølev i Aarhus Stift.
2. Byrger Nicolai Teg Steenstrup, en Søn af afdøde Pastor J. B. Steenstrup, Sognepræst til Skelund og Bisborg i Viborg Stift.
3. Sophus Christian Boesen, en Søn af Pastor E. H. Boesen, Sognepræst til Rnebel og Roelse i Aarhus Stift.
4. Ludvig With, en Søn af Justitsraad J. P. With, Herredsfoged i Bjerre og Hattung Herreder i Ribe Stift.

b. Nederste Afdeling:

1. Niels Bruun, en Søn af afdøde Pastor B. Bruun, Sognepræst til Bjerregrav, Aalum og Thanum i Viborg Stift.
2. Theobald Alexander Gliemann, en Søn af afdøde Dr. philos. Th. Gliemann i Kjøbenhavn.
3. Frig Andreas Johan Christian Baggesen, en Søn af Pastor N. N. Baggesen, Sognepræst til Vivild og Veilby i Aarhus Stift.

III Klasse.

a. Øverste Afdeling:

1. Balthasar Tsaacsen, en Søn af Kjøbmand M. Tsaacsen i Manderø.
2. Niels Christian Høm, en Søn af Exam. jur., Gjæstgiver H. B. Høm i Hobro.
3. Daniel Høffding Wulff, en Søn af Provst H. Wulff, Sognepræst til Levring og Hørup i Aarhus Stift.
4. Thomas Frederik Westenholz Steinthal, en Søn af Proprietair M. Steinthal til Rye i Aalborg Stift.
5. Riggo Magnúsen, en Søn af Provst B. Magnúsen, Sognepræst til Lyngaa og Skjød i Aarhus Stift.
6. Claus Vadum, en Søn af Pastor J. H. Vadum, Sognepræst til Galthen og Bisping i Aarhus Stift.
7. Søren Eschildsen, en Søn af afdøde Pastor Eschildsen, Sognepræst til Alro i Aarhus Stift.

b. Nederste Afdeling:

1. Clemens Jørgen Müller, en Søn af Cand. philos. N. Müller, første Lærer ved Mariager Kjøbstads Skole.
2. Johan Christian Jens Frederik Schønheyder

van Deurs, en Søn af afdøde Pastor C. J. Schønheyder i Randers, adopteret af sin Dufel, Proprietair van Deurs til Bødstrup i Sjælland.

3. Hans Frederik Johannes Peter Folsach, en Søn af Overkrigscommissair P. Folsach, Eier af Fuglsø Gaard i Aarhus Stift.
4. Carl Arnold Edvin Jessen, en Søn af Kammerjunker, Overførster N. J. Jessen, R. af Dbr., i Randers.
5. Christian Frederik Wulff, en Søn af Kammerraad J. Wulff til Østergaard i Viborg Stift.
6. Johannes Alfred Nyegaard, en Søn af Procurator J. B. Nyegaard i Randers.
7. Peter Severin Rjær, en Søn af Gaardeier N. Rjær paa Bygballe i Aarhus Stift.
8. Mathias Peter Richter Spliid, en Søn af Proprietair J. C. Spliid til Hvanstrup ved Hobro.
9. Wilhelm Schalstrup Stilling, en Søn af Hr. P. Stilling, Eier af Laustrup Mølle i Aarhus Stift.

II Klasse.

a. Øverste Afdeling:

1. Marcus Ancher Secher Lund, Broder til Nr. 1 i IV Klasse.
2. Henrik Nicolai Buhl, en Søn af Pastor E. P. Buhl, Sognepræst til Carlby og Boldby i Aarhus Stift.
3. Gustav Adolph Houneus, en Søn af Ritmester og Escadronschef J. J. v. Homens, R. af Dbr., i Randers.
4. André Martinus Vorberg, en Søn af Tobaksfabriquant J. Vorberg i Randers.

5. Jens Brast, en Søn af Procurator N. Brast i Mariager.
6. Carl Riisgaard, en Søn af Bygmester P. C. Riisgaard paa Peterslyst ved Grevskaftet Frysenborg.
7. Rasmus Seiersen, en Søn af Skomagermester D. Seiersen i Randers.
8. Henrik Kirstein Jensen, en Søn af afdøde Kjøbmand P. Jensen i Randers.

b. Nederste Afdeling:

1. Jacob Elisius Røster, en Søn af Apotheker og Stænderdeputeret S. L. Røster i Randers.
2. Søren Winkel Røster, Broder til Nr. 1 i samme Afdeling.
3. Laurig Meyer, en Søn af Premierlieutenant ved 5te Dragouregiment, E. H. A. v. Meyer, R. af Dbr., i Randers.
4. Christian Asp Heerfordt, en Søn af afdøde Pastor C. F. Heerfordt, Sognepræst til Scide og Aasted i Viborg Stift.
5. Niels Rudolph Bay, en Søn af kgl. Kammermusikus, Professor D. B. N. Bay, Cantor ved Holmens Kirke i Kjøbenhavn.
6. Jacob Christopher Heerfordt, Tvillingbroder til No. 4 i samme Afdeling.
7. Carl Frederik Buhl, Broder til Nr. 2 i samme Classes øverste Afdeling.
8. Niels Eske Georg Christensen, en Søn af afdøde Bataillonskirurg H. C. A. Christensen i Randers.
9. Wilhelm Bøggild, en Søn af Proprietair L. J. P. Bøggild paa Møesgaard ved Randers.
10. Johan Otto Ballentin, en Søn af Provst J. Ballentin, Sognepræst til Tvede og Vinde i Aarhus Stift.

11. Otto Gordius Jensen, en Søn af Kjøbmand C. Jensen i Randers.
12. Laurig André Laurigen, en Søn af Skomagermester og Borgerrepræsentant N. Laurigen i Randers.
13. Niels Holm, en Søn af Procurator C. C. Holm i Hobro.

I Klasse.

a. Øverste Afdeling:

1. Jacob Sophus Bindesbøll Beder, en Søn af Hr. Exam. juris P. Beder.
2. Laurig Bergi Jespersen, en Søn af Fuldmægtig ved Land- og Sø-Krigscommissariatet J. C. Jespersen i Randers.
3. Hans Georg Faith Vind, en Søn af Proprietair C. Vind til Løvenholm.
4. Hans Henrik Hasfager, en Søn af Kjøbmand C. M. Hasfager i Randers.

b. Nederste Afdeling:

1. Hans Christian Ørsted Koster, Broder til Nr. 1 og 2 i II Klasse b.
2. Wilhelm Dænholt Larsen, en Søn af ordineret Catechet, Pastor L. P. Larsen i Randers.
3. Johannes Henrik Heerfordt, Broder til Nr. 4 og 6 i II Klasse b.
4. Niels Marius Terchilsen, en Søn af Kjøbmand F. N. Terchilsen i Randers.
5. Jacob Johannes Jellstrup, en Søn af afdøde Pastor J. J. Jellstrup, Sognepræst til Gjødvad og Valle i Aarhus Stift.

Den i forrige Aars Program aftrykte Lektionstabel har ogsaa været fulgt i indværende Skoleaar, indtil den constituerede Lærer, Hr. Cand. theol. Finne mann, som under 27de April var bleven bestiftet til Overlærer ved Friskolen i Randers, i Slutningen af Mai fratraadte sin Plads her ved Skolen. Fra den Tid bleve indtil videre hans Underviisningsstimer i Tydsk overdragne Adj. Dorph og const. Adj. Klein, og hans Underviisningsstimer i Latin fordeelte mellem Overlæreren samt Adjunct Gundorph og const. Adj. Hansen.

Tovrigt er ingen Forandring foregaaet i Fagenes Fordeeling eller med Lærerpersonalet, med Undtagelse af at den fra 1ste Decbr. 1843 til Lærer constituerede Cand. theol. Hr. Gundorph under 20de April d. A. allernaadigst er bestiftet til Adjunct ved Skolen.

Da det i Marts Maaned d. A. var blevet endelig afgjort, at den paatænkte Redlæggelse af Randers lærde Skole ikke skulde iværksættes, anordnede den fgl. Direction for Universitetet og de lærde Skoler under 25de April adskillige Foranstaltninger, for at Underviisningen efterhaanden kunde lempes efter den under 25de Juli 1845 approberede Plan for de udvidede lærde Skoler og for at Overgangen til sammes fuldstændige Indførelse derved kunde forberedes. Der bestemtes bl. A.:

- 1) at allerede dette Aars Hovedexamen skulde afholdes i Slutningen af Juli Maaned, og Halvaarsexamen for Fremtiden i Slutningen af Februar Maaned; at Sommerferien skulde henlægges til August, og det nye Skoleaar 1846—47 begynde den 1ste September, dog saaledes, at Dimittenderne forpligtedes til ogsaa i det nye Skoleaar og indtil Examen Artium at deeltage i den

øverste Classens Underviisning i alle de Fag, hvori det maatte behøves;

- 2) at Skolens nuværende tilligemed de ved det nye Skoleaars Begyndelse indtrædende Disciple skulde fra samme Tid fordeles i 6 Classer, svarende til den ovennævnte Plans 1ste til 6te Klasse, saa at de fem laveste Classer bleve eenaarige og den flette toaarig;
- 3) at Underviisningen i den 1ste eller nederste Klasse ganske skulde indrettes overensstemmende med bemeldte Plan, og at i de øvrige Classer saadanne Tillemptninger til samme skulde foretages, som kunde iværksættes uden forstyrrende Afbrydelser af den engang begyndte Underviisnings Gang.

Om den ved disse Foranstaltninger foranledigede nye Fag- og Timesfordeling, om Lærerpersonalets dertil nødvendige Forøgelse, om Erhvervelsen af et bedre Skolelocale m. M. seer jeg mig endnu ikke i Stand til at meddele fuldstændige Oplysninger, men maa opsætte det til Programmet for næste Aar. Kun anseer jeg det for passende foreløbig at anføre, at Randers Byes Communalbestyrelse i Skrivelse af 13de Mai har, under Forudsætning af det fgl. danske Cancellies Sanction, tilbudt Skolen et Areal af 4000 □ Alen eller sammes Værdi, 2500 Rbd., til Opførelse af en ny Skolebygning og Rectorbolig.

I Skoleaaret 1845—46 er i de forskjellige Fag læst følgende:

Latin. 1ste Klasse, nederste Afdeling: B. Borgens Læsebog, S. 1—33; Madvig's Grammatik, Boi-ningelæren Cap. 1—16. Øverste Afdeling: Borgens Læsebog, S. 34—48. De danske Stykker ere efter Examinationen skrevne af Disciplene hjemme og rettede paa Sko-

len. Fremdeles ere 26 Fabler læste. Alle Glosser lærte udenad. Madvig's Grammatik, Boiningslæren samt §§ 198—200. Disciplene ere derhos under Læsningen gjorte bekendte med de nødvendigeste Regler af Syntaren. 2den Klasse, nederste Afdeling: Cornelii Nepotis Alcibiades, Thrasybulus, Conon, Dion, Iphicrates, Chabrias, Timotheus. Madvig's Grammatik, Formlæren, Casuslæren samt Reglerne om Brugen af Indicativ. Skriftlig og mundtlig Stil efter Trojels Exempelsamling. Øverste Afdeling: Cæsaris Comment. de bello Gall. ll. II. & III. Madvig's Grammatik, Formlæren og de to første Afsnit af Syntaren. Skriftlig og mundtlig Stil efter Jagerslevs Materialier. 3die Klasse, nederste Afdeling: Livii hist. l. I. Madvig's Grammatik, Syntaren. Mundtlig og skriftlig Stil efter Jagerslevs Materialier. Bojesens rom. Antiquiteter S. 80—164. Mythologic, Möllers Overs. af Damms og Merig's Haandbøger, S. 1—58. Øverste Afdeling: Livii hist. l. III. Madvig's Grammatik, Orddannelselæren og Syntaren. Skriftlig Stil efter Jagerslevs Materialier. Mundtlig Stil efter Zumpt's Stiløvelser. 3 Bojesens rom. Antiquiteter og i Mythologien det Samme, som nederste Afdeling. 4de Klasse: Livii hist. l. IV & V; Ciceronis Disp. Tusc. l. V, Orat. pro Archia; Horatii Odar. ll. I & II; Virgilii Æneid. ll. I & II. Madvig's Gram. §§ 206—358, 423—487. Bojesens rom. Antiqv. S. 42—59 og 105—139. Stilene have undertiden afvevlet med Versioner fra Latin til Dansk.

Græff. 2den Klasse, nederste Afdeling: Panges Grammatik forfra til Berberne paa μ med de tilsvarende Stykker af Sammes „Materialier.“ Øverste Afdeling: Panges Materialier S. 16—41. Af Sammes Grammatik Formlæren med Undtagelse af det den homeriske Sprogart Bedkommende. 3die Klasse: Homeri Iliad. l. VI:

Herodoti hist. l. IX cc. 41—93. Formlæren af Langes Grammatik. 4de Klasse: Homeri Iliad l. I; Herodoti hist. l. I cc. 103—216 og l. IX; Xenophontis Memorab. Socr. l. III. Langes Grammatik, Syntaren. Bojesens Haandbog i de græske Antiquiteter, Athen.

Hebraisk. 3die Klasse, nederste Afdeling: de to første Capitler af Genesis; i Lindbergs Grammatik det Vigtigste af Formlæren. Øverste Afdeling: Genesis cc. 3—14; Lindbergs Grammatik, fornemmelig de uregelmæssige Verber. 4de Klasse: Genesis fra c. 12 til Enden; de 25 første Psalmer (af de ældre blandt Classens Disciple); Lindbergs Grammatik.

Dansk. 1ste Klasse: Det Vigtigste af Bojesens Grammatik til § 47. Til Øvelse i Dplæsning og Analyse er Molbechs Læsebog benyttet. Af Krossings poetiske Læsebog, 1ste Deel, ere flere Stykker lærte udenad. To Stile ere ugentlig skrevne efter Dictat. 2den Klasse: Samme Øvelser som i 1ste Klasse, efter Molbechs Læsebog; nogle Digte ere lærte udenad efter Krossings Læsebog. Bojesens Grammatik er fuldstændig læst til § 47. Ugentlig er en Stil skreven hjemme og gennemgaaet paa Skolen. 3die Klasse: En Stil ugentlig. Holsts Læsebøger ere benyttede, og af den poetiske Deel flere Stykker lærte udenad. 4de Klasse: En skriftlig Udarbeidelse hver 14de Dag. Holsts Læsebøger have ogsaa her været benyttede, og af Thorsens Udsigt over den danske Litteratur er læst §§ 1—13.

Religion. 1ste Klasse: 2det og 3die samt sidste Halvdeel af 6te Capitel af Valles Lærebog. Herslebs mindre Bibelhistorie. 2den Klasse: 1ste, 2det, 4de, 5te, 7de og 8de Capitel af Valles Lærebog. Herslebs større Bibelhistorie, fra Begyndelsen til 6te Periode; af øverste Afdeling tillige 6te, 7de og 8de Periode, samt Noget af det nye Testaments Historie. 3die Klasse: Fogtmanns Lærebog,

Judledning og §§ 63—105; Hersteds Bibelhistorie, 4de og 5te og Halvdelen af 3die Afdeling. 4de Klasse: Fogtmanns Lærebog; Hersteds Bibelhistorie; Evangelium Joannis.

Historie. 1ste Klasse: Kosfods fragmentariske Lærebog, fra den første puniske Krigs Hist. indtil den nyere Historie, samt fra Peter den Stores Thronbestigelse til Napoleon. 2den Klasse: De asiatiske og africanke Staters samt Grækenlands Historie efter Kosfods Udtog af Verdenshistorien; Danmarks Historie indtil det oldenborgske Kongehuus efter Allens Lærebog. 3die Klasse: Frankrigs og Englands Historie efter Kosfods Udtog. 4de Klasse: Frankrigs, Englands, Portugals, Spaniens, Nederlandenes, Helvetiens, Tydslands og Italiens Hist. efter samme Lærebog. Det ældre Parti af Classen har desuden repeteret hele den øvrige Deel af Historien. Historiske Udarbejdelser hver 6te Uge.

Geographic. 1ste Klasse: Jørgerslevs mindre Lærebog, forfra indtil Holland. 2den Klasse: Jørgerslevs større Lærebog, Preussen, Tydsland, Østerrig og Danmark. 3die Klasse: Jørgerslevs Lærebog, Africa og America. 4de Klasse: Jørgerslevs Lærebog, Asien, Africa, America og Australien. Af det ældre Parti er tillige det Øvrige blevet repeteret.

Arithmetik. 1ste Klasse: Praktisk Regning efter Ursins Regnebog. 2den Klasse, nederste Afdeling: Steens elementaire Arithmetik S. 1—23. Øvelse i Ziffer- og Bogstav-Regning. Øverste Afdeling: J Fallesens Lærebog deels læst, deels repeteret §§ 1—46. Ziffer- og Bogstav-Regning. 3die Klasse: J Fallesens Lærebog deels læst, deels repeteret §§ 1—72 og 102—103. Ziffer- og Bogstav-Regning. 4de Klasse: Fallesens Lærebog indtil 2det Tillæg med Undtagelse af Slutningen af § 63, Cap. 8 og § 98.

Geometrie. 2den Klasse, nederste Afdeling: Svenningsens Lærebog §§ 1—73. Øverste Afdeling: Samme Lærebog §§ 83—165. 3die Klasse: Samme Lærebog §§ 1—247 læst eller repeteret. 4de Klasse: Samme Lærebog §§ 1—332 læst eller repeteret.

Endst. 1ste Klasse: Hjorts Læsebog, S. 21—47; Meyers Sproglære, Kjønsreglerne, Substantivers, Pronominers og Adjectivers Declination, Talordene og de regelrette Verber. Noget Blade af Bresemanns Parleur lært udenad. 2den Klasse: Hjorts Læsebog, S. 132—131, 146—155, 164—173, 183—205. Meyers Sproglære med Undt. af Afsnittene om de forskjellige Taledeles Styrelse og Brug. 3die Klasse: Hjorts Læsebog S. 336—375, 482—488, 491—493, 510—514, 517—520, 593—611, 614—628; Hjorts Grammatik, det Vigtigste af Formlæren; Bresemanns Stiløvelser S. 91—121 (øverste Afdeling) og S. 42—61 (nederste Afdeling). 4de Klasse: Schillers Geschichte des dreißigjährigen Krieges, indtil 2den Deels 4de Bog. Hjorts Grammatik. Oversættelse fra Dansk til Tydskt efter Holsts danske Læsebog S. 145—85.

Franst. 1ste Klasse, nederste Afdeling: Borrings Manuel des enfans S. 1—23. Øverste Afdeling: Samme Bog, S. 23—52. 2den Klasse: Borrings Læsebog for Mellemklasserne, S. 1—26. Af Ingerslevs Materialier nederste Afdeling I—V, øverste Afdeling III—XI og XIII—XV. Af Borrings Grammatik nederste Afdeling Formlæren til Pronomina, øverste Afdeling Formlæren til de uregelmæssige Verber. 3die Klasse: Borrings Etudes littéraires S. 1—10, 105—133, 233—239, 252—265, 333—341. Af Materialierne XXIII—XXVI, samt repeteret I—XXIII. Hele Formlæren af Borrings Grammatik. 4de Klasse: Borrings Etudes littéraires, partie en prose, S. 109—153, 242—

256, 266—279, 318—322 (3die Udg.); Sammes Et. litt., partie en vers, S. 30—60. Af Sammes Grammatik er Formlæren repeteret; af Syntaren læst Cap. IV til Enden. Det ældre Partie har tillige repeteret alt det Dyrige af Syntaren. Af Borrings franske Stiiløvelser er mundtlig oversat S. 125—134 (2den Udg.)

Beneficierne ved Skolen have overeensstemmende med Rectors af den kongelige Direction approberede Forslag været saaledes fordeelte:

1. Høieste Stipendium, 50 Rbd., tillagdes Disciplene N. Lund og B. N. E. Steenstrup.

2. Mellemste Stipendium, 35 Rbd., tillagdes Disciplen C. J. Müller.

3. Laveste Stipendium, 20 Rbd., tillagdes Disciplene N. C. Høm, S. Eschildsen, L. Meyer, C. F. Dahlerup og H. Dahlerup.

4. Fri Underviisning bevilgedes Disciplene S. C. Boesen, L. With, T. A. Gliemann, B. Isaacsen, C. F. J. Preegmann, J. A. Nyegaard, H. K. Jensen, N. Seiersen, H. N. Buhl, J. C. Heerfordt, C. A. Heerfordt, N. E. G. Christensen og M. A. S. Lund; ligeledes for Skolcaarets to sidste Dvartaler Disciplen N. Bruun.

5. Underviisning mod nedsat Betaling bevilgedes Disciplene D. H. Wulff, C. F. Buhl og L. B. Jespersen.

De særegne Stipendier ere, efter foregaaende Indstilling, uddeelte saaledes: 1) Det Høieste Stipendium, 4 Rbd. 84 Sk., er af Directionen bevilget Dimittenden B. N. E. Steenstrup. 2) Stipendiet af de Brock=Vre=

dalske Legater (Fund. § 8), 26 Rbd. 91½ fl., er af Administrationen for bemeldte Legater tilskjendt Disciplen N. Lund. 3) Af tvende Stipendier af samme Legater (Fund. § 9 og 10) hvilke uddeles efter hvert Aars Examen Artium, er det ene paa 53 Rbd. 52 fl. af Administrationen bevilget den i forrige Efteraar herfra dimitterede Student H. C. Nielsen, det andet paa 63 Rbd. 52 fl. den ligeledes herfra til samme Tid dimitterede Student C. E. Lund. 4) Stipendiet af det Laßonske Legat, 8 Rbd., er af Legatets Overdirector tillagt nysnævnte Student C. E. Lund*).

Af Renterne af det Estrupske Legat, som udgjor 750 Rbd., ere i 11te Juni Termin d. A. 2 Rbd. udbetalte for Tilsyn med Fundators Faders Monument (efter Fund. § 4), og 28 Rbd. ere indgaaede i Skolekassen for at anvendes til Bibliothekets Forøgelse (efter Fund. § 5).

*) Foruden de ovenfor under No. 2 og 3 anførte Stipendier af de Brock-Bredalske Legater bliver ogsaa aarlig, efter Fundatsens § 11, et vist Rentebeløb (omtrent 28 Rbd.) anvendt til Flittighedsbelønninger, som uddeles blandt Disciplene efter fuldendt Hovedexamen. Disse Flittighedsbelønninger, der i en Række af Aar have bestaaet i Bøger, ere i Aarene 1844 og 1845 blevene tilbeelte følgende: H. C. Nielsen, C. E. Lund, B. N. E. Steenstrup, N. Lund (2 Gange), C. J. Müller (2 Gange), J. C. J. F. Schönheyder van Deurs (2 Gange), C. A. E. Jesen, H. F. J. P. Folsach. Bøgerne vare: Arnesens græske Ordbog, Schillers Werke, Allens Haandbog i Fædrelandets Historie, Horatius (edit. Orellii minor), Holsts danske Læsebog, Holbergs Comoedier (2 Gange), Kampviser udg. af Chr. Wintther, W. A. Beckers Gallus, Georges Handwörterbuch der lat. Sprache, Pompeii (m. 174 Abbildungen. Lpz. 1834).

Oversigt over Skolens Indtægter og Udgifter i Aaret 1845.

Indtægt.

1. Beholdningen fra det foregaaende Aar*)	283 Rbd.	41½ f.
2. Renter af Skolens Capitalformue	40 —	" —
3. Tiender og Degnekorn	1665 —	84¾ —
4. Afgift fra St. Mortens Kirke i Randers	20 —	" —
5. Skolecontingenter	1425 —	" —
6. Afgift fra Kæmnerkassen i Randers	24 —	" —
7. Uddrag paa Forskud, Laan og anden Gjæld	700 —	" —
8. Tilskud fra den almindelige Skolefond	2800 —	" —
Summa	6958 Rbd.	30¼ f.

Udgift.

1. Gager til samtlige Skolens faste Lærere og Inspector, og Gratificationer til Samme	4900 Rbd.	" f.
2. Betaling til Timelærere	178 —	" —
3. Pensioner	482 —	" —
4. Tilskud til Bibliotheket og de videnskabelige Apparater	100 —	" —
5. Bygningens Vedligeholdelse	56 —	64 —
6. Inventariets, deriblandt de gymnasistiske Apparaters, Vedligeholdelse og Forøgelse	61 —	80 f.
7. Brændsel og Belysning	163 —	" —
8. Skatter og Afgifter	132 —	1 —
9. Regnskabsførers Procenter	117 —	47 —
10. Forskjellige lobende og tilfældige Udgifter	210 —	9 —
11. Bevilgede Gageforskud	700 —	" —
Summa	7101 Rbd.	9 f.
Indtægten	6958 —	30¼ f.
Underbalance	142 Rbd.	74¾ f.

*) Denne er vel i Programmet fra 1845 angiven til 285 Rbd. 41½ f.; men 2 Rbd. af samme tilhørte det Estrupske Legat, til hvilket der ikke er taget Hensyn i nærværende Oversigt.

Til Skolebibliothekets Forjyning ere i Maret 1845, foruden det i ovenstaaende Regnskab anførte Tilskud af 100 Rbd., anvendte Bibliothekets egne Revenuer, 46 Rbd., eller i Alt 146 Rbd. — Siden Fortegnelsen i Skolefæstretningerne for 1844—45 sluttedes, ere følgende Bøger tilkomne:

- Beckers Verdeneshistorie, oversat af J. Riise, 12te B. 5—6 H. og 13de B. Kbh. 1845. 8.
- A. F. Bergsøe, Den danske Stats Statistik. 2 B. 2 H. Kbh. 1846. 8.
- J. Brøchner, Om det jødiske Folks Tilstand i den persiske Periode. Kbh. 1845. 8.
- Budget for Maret 1846. Kbh. 1846. 4.
- Th. S. Erslew, Uimindeligt Forfatter=Lexicon for Kongeriget Danmark o. s. v. 8de H. Kbh. 1845. 8.
- W. Freund, Wörterbuch der lateinischen Sprache. 1—4 B. Lpz. 1834—46. 8.
- J. F. Sagen, Egteskabet betragtet fra et ethisk=historisk Standpunct. Kbh. 1845. 8.
- L. Selweg, For Literatur og Kritik. Et Gjerdingaarskrift. 3 B. 3 og 4 H. 4 B. 1 H. Odense 1845—46. 8.
- W. Herrmann, Geschichte des russischen Staates. 3 B. Hamb. 1846. 8.
- J. C. Jahn und K. Klog, Neue Jahrbücher für Philologie und Pædagogik. 44 B. 2—4 H. 45 B. 1—3 H. 46 B. 1—4 H. Lpz. 1845—46. 8.
- Supplementband 11, 2—4 H. Lpz. 1845—46. 8.
- H. Lehmann, De rationibus physiologicis et pathologicis humoris aquei oculi humani. Haun. 1846. 8.
- G. F. G. Lund, De parallelismo syntaxis græcæ et latinæ usu casus genitivi demonstrato. Haun. 1845. 8.
- J. S. Mansa, Kort over Nørrejysland. Pl. 7. Kbh.
- C. Molbedt, Historisk Tidsskrift. 6 B. 1—2 H. Kbh. 1845. 8.
- J. P. Münster, Annalium Paulinorum adumbratio. Haun. 1845. 4.
- Översigt over det Kgl. danske Videnskaberne's Selskabs Forhandlinger i Maret 1845. No. 5—8. Kbh. 1845. 8.
- S. L. Povelsen, Emendationes locorum aliquot Homericorum. Haun. 1846. 8.

Regnskabs-Oversigt for Aaret 1844 over samtlige Stats-Indtægter og Udgifter 2c. Kbh. 1846. 4.

L. L. Reumert, De auscultatione obstetricia. Haun. 1815. 8.

S. O. Scheel, Krigenes Skueplads 2c. Kbh. 1785. 4. (Foræret).

E. A. Schmidt, Geschichte von Frankreich. 3 B. Hamb. 1846. 8.

S. P. Selmer, Kjøbenhavns Universitets Aarbog for 1844. Kbh. 1845. 8.

A. Steen, De vi et natura infiniti mathematici. Haun. 1815. 4.

H. Stephani Thesaurus græcæ linguæ. Edd. C. B. Hase, G. & L. Dindorfii. Vol. V fasc. 6 et Vol. VI fasc. 5. Parisiis. Fol.

J. E. Suhr, Om Reformerne i de lærde Skoler. Kbh. 1845. 8.

Tafel, Osiander u. Schwab, Griechische Dichter in neuen metrischen Uebersetzungen. Bdch. 37-41. Stuttgart 1845. 12.

Tafel, Osiander u. Schwab, Römische Dichter in neuen metrischen Uebersetzungen. Bdch. 38. Stuttg. 1845. 12.

A. Teilmann, Stamtafle over Familien Teilmann. Kbh. 1844. (Foræret af Forf.)

Fremdeles har Bibliotheket modtaget de i Aarets Løb udgivne Fortegnelser over Forelæsningerne ved Kjøbenhavns Universitet og Charakterlister over dem, der have underkastet sig Examen Artium og anden Examen; endelig samtlige Programmer fra Kjøbenhavns Universitet, Sorø Academie og Skolerne i det egentlige Danmark og i Hertugdømmerne, samt fra de preussiske Skoler.

Disciplenes Morsskabsbibliothek, der bestyres af Adjunct Dorph, er i indeværende Skoleaar blevet forøget med følgende Bøger:

Baggesens Bærker, 5te, 6te, 7de og 8de Deel. — Chr. Winthers Digte. — Lykspil af H. Herg. — Amors Geniestreger og Svend Dyrings Huus af H. Herg. — Niels Ebbesen af Rorreviis af Sander. — Samsøes digteriske Skrifter, 2 Bind. — Gamle og nye Noveller af Forfatteren til en Hverdagshistorie, 3 Bind. — Min Vinterbestilling 1842 og 43, og 1844 og 45, af Blicher, 2 Bind. — Pandet fundet og forsvundet, af Dehlenschlä-

ger. — Fragmenter af en Dagbog, skreven paa en Reise i Danmark 1813 af C. Molbech. — Naturhistoriske Skildringer af Schouw, 2den Samling. — Magazin for Natur og Menneskekundskab, 2 Hefter. — Den franske Revolutions Heltinder ved Hommel. — Nye Fortællinger af Souvestre, 1 Bind. — Walseth og Keith af H. Steffens, 3 Bind. — Midshipmand Easy, 2 Bind, og Peter Simple, 2 Bind, af Marryat. — Scener i Africa, af Marryat, 1ste Bind.

Indtægterne have været:

Juli 1845.	Contingent af 27 Medlemmer .	13 Rbd.	48 §.
Oct. —	Dito af 2 nye Medl. . . .	1 —	" -
Jan. 1846	Dito af 33 Medl.	16 —	48 -
		31 Rbd.	" §.

Udgifterne have været:

Boghandler Schmidt i Juli 1845	9 Rbd.	40 §.
— — i Jan. 1846	5 —	56 -
— — i Febr. 1846	6 —	72 -
— Kjeldsen i Septbr. 1845	1 —	64 -
Bogbinder Lerche i Septbr. 1845	2 —	34 -
— — i Juni 1846	5 —	60 -
Restance paa en ældre Regning fra en Kjøbenhavnsk Boghandler	1 —	" -
		32 Rbd. 38 §.

Den offentlige Examen i Randers lærde Skole for Aaret 1846

foretages i følgende Orden:

Lørdagen den 18de Juli.

- Kl. 8. De tre øverste Classer latinſk Stiil.
" 2. Alle Classer danſk Stiil.

Mandagen den 20de Juli.

Iſte Læſeværelſe Kl. 8. IV. Cl. Latin. " 2. IV. Cl. Religion.	2det Læſeværelſe. Kl. 8. III. Cl. Tydſk. " 2. III. Cl. Geographie. " 2. I. Cl. Regning.

Tirsdagen den 21de Juli.

Kl. 8. III. Cl. Latin. " 2. IV. Cl. Hebraiſk.	Kl. 8. II. Cl. B. Religion. " 2. I. Cl. Hiſt. og Geogr. " 2. III. Cl. A. Verſion fra Latin til Danſk.

Onsdagen den 22de Juli.

Kl. 8. IV. Cl. Graſk. " 2. III. Cl. Mathematik. " 2. IV. Cl. Verſion fra Latin til Danſk.	Kl. 8. II. Cl. Franſk. " 2. I. Cl. Religion.

Torsdagen den 23de Juli.

Kl. 8. III. Cl. Franſk. " 2. II. Cl. B. Hiſt. og Geogr.	Kl. 8. II. Cl. A. Graſk. " 2. III. Cl. Religion.

Fredagen den 24de Juli.

Kl. 8. I. Cl. Latin. " 2. IV. Cl. Franſk.	Kl. 8. II. Cl. A. Mathematik. " 2. III. Cl. Hebraiſk.

Lørdagen den 25de Juli.

Kl. 8. IV. Cl. Mathematik. " 2. III. Cl. Graſk.	Kl. 8. II. Cl. A. Religion. " 2. II. Cl. Tydſk.

Mandagen den 27de Juli.

Kl. 8. II. Cl. A. Latin. " 2. IV. Cl. Tydſk.	Kl. 8. II. Cl. B. Mathematik. " 2. II. Cl. B. Latin.

Tirsdagen den 28de Juli.

Kl. 8. III. Cl. Hiſtorie. " 2. IV. Cl. Hiſtorie og Geographie.	Kl. 8. II. Cl. B. Graſk. " 2. I. Cl. Tydſk. " 4. I. Cl. Franſk.

Onsdagen den 29de Juli.

Kl. 8. II. Cl. A. Hiſt. og Geogr. " 11. Alle Classer Gymnaſtik.	Kl. 8. I. Cl. Danſk.

Torsdagen den 30te Juli om Formiddagen Kl. 9 prøves de til Dptagelse i Skolen anmeldte Disciple.

Fredagen den 31te Juli Kl. 10 vil den i Forordningen af 7de Novbr. 1809 § 17 befalede Rectorindsættelse finde Sted, hvilken i de foregaaende Aar er bleven forhindret deels ved sal. Biskop Paludan-Müllers Sygdom og dødelige Afgang, deels af Hensyn til Skolens usikre Stilling. Efter samme foretages Disciplenes Translocation.

Tirsdagen den 1ste September begynder Uundervisningen i det nye Skoleaar.

Til at overvære den mundtlige Examination, Rectorindsættelsen og Translocationen indbydes herved ærbødigt Disciplenes Fædre og Foresatte samt andre Skolens og Videnskaberne Belyndere.

Randers lærde Skole, den 1ste Juli 1846.

C. N. Thortsen.
